Artikkeli

Emotionaalisen lämmön ja turvallisuuden tunteiden mittaaminen – CEWSS-A-mittarin käännös ja adaptointi lastensuojelun laitoshoitoon

Lastensuojelussa kiinnostus asiakkaiden tilanteessa tapahtuvien muutosten, asiakastyön tulosten ja työskentelyn vaikuttavuuden luotettavaan arviointiin ja seurantaan on kasvanut. Lastensuojelun sijaishuollon kontekstiin kehitettyjä, ja psykometrisilta ominaisuuksiltaan sopivia mittareita ei kuitenkaan suomeksi ole saatavilla.

Tässä artikkelissa kuvataan lastensuojelun laitoshoitoon kehitetyn emotionaalisen lämmön ja turvallisuuden tunnetta mittaavan Current Experiences of Warmth and Safeness Scale (CEWSS-A) -mittarin käännös- ja adaptointiprosessia ja arvioidaan alustavasti sen soveltuvuutta suomalaiseen sijaishuoltoon. Prosessi toteutettiin Facit-menetelmällä sisältäen mittarin käännöksen, takaisinkäännöksen sekä kognitiiviset haastattelut 15 lastensuojelulaitoksessa asuvan 12–17-vuotiaan nuoren kanssa.

Asiantuntijaryhmän keskusteluiden, nuorten täyttämien lomakkeiden sekä heidän kanssaan tehtyjen kognitiivisten haastattelujen pohjalta mittariin tehtiin pieniä muutoksia. Prosessissa tärkeiksi asioiksi nousivat sanavalintojen kulttuurisen merkityksen pohdinta sekä sijaishuollossa olevien lasten perhe- ja läheissuhteiden moninaisuuden tunnistaminen. Mittarin alkuperäisen ohjeistuksen ja laitoshoidossa asuvien nuorten ihmissuhteiden määrittelyjä sisältävien väittämien välillä havaittiin ristiriitaisuutta. Mittarin käyttötarkoitusta muokattiin emotionaalisten kokemusten geneerisemmän mittaamisen suuntaan, jolloin käyttötarkoitus mahdollistaa sijaishuollon turvallisuuden ja lämmön kokemusten tavoitteen saavuttamisen mittaamisen.

Nuoret kokivat lopputuloksena syntyneen mittarin käännöksen toimivana ja hyödyllisenä. Prosessin lopputuloksena saavutettiin onnistunut mittarin käännös, josta tullaan keräämään käyttökokemuksia meneillään olevassa tutkimushankkeessa. Mittarin laajempi käyttöönotto edellyttää jatkotutkimusta sisältäen mittarin psykometrisen arvioinnin.

ASIASANAT: sijaishuolto, lapset, mittari, adaptointi

KATARIINA SIMILÄ, PIA ERIKSSON, TAINA LAAJASALO, ELINA AALTIO

JOHDANTO

Suomalaisessa lastensuojelun ja lapsiperheiden sosiaalityön ja -palvelujen kontekstissa standardoiduilla mittareilla ei toistaiseksi ole ollut vakiintunutta roolia, vaikka mittareista voisi olla hyötyä työskentelyn eri vaiheissa. Muutoksen seuraaminen kohderyhmälle soveltuvalla ja luotettavalla mittarilla mahdollistaa yksilön tilanteen seuraamisen ajassa, mutta myös yksikkökohtaisen, alueellisen tai kansallisen tason vertailun. Sosiaalityöntekijöiden on arvioitava lapsen tilannetta palvelutarpeen arvioinnin ja lastensuojelutarpeen selvityksen yhteydessä, ja myöhemmin asiakkuuden eri vaiheissa muun muassa sijoituksen valmistelun ja sijaishuollon tavoitteiden

YDINASIAT

- Lastensuojelun sijaishuollon tavoitteiden saavuttamisen mittaamiseen kehitettyjä ja psykometrisilta ominaisuuksiltaan sopivia mittareita ei suomeksi ole saatavilla.
- Facit-menetelmällä toteutetun käännös- ja adaptointiprosessin tuloksena saatiin suomenkielinen lastensuojelun laitoshoitoon tarkoitettu CEWSS-A-mittari, joka mittaa emotionaalisen lämmön ja turvallisuuden kokemuksia
- CEWSS-A on ensimmäisiä sijaishuollon kontekstiin tarkoitettuja suomenkielisiä sijaishuollon tavoitteiden mittareita
- Mittarin laaja käyttöönotto vaatii vielä lisätutkimusta. Seuraavaksi tulisi tutkia suomenkielisen CEWSS-A-mittarin rakennevaliditeettia ja muita psykometrisia ominaisuuksia sekä käyttökokemuksia suomalaisella aineistolla.

toteutumisen arvioinnin yhteydessä. Sijaishuollossa myös muiden työntekijöiden kuten lastensuojelulaitoksissa työskentelevien ammattilaisten on arvioitava lapsen tilannetta osana muutostyöskentelyä ja sen seurantaa. Asiakastyön lisäksi palveluntarjoajilla, palveluista vastaavilla hyvinvointialueilla ja kansallisilla toimijoilla on tarve kerätä luotettavaa tietoa asiakkaiden hyvinvoinnista ja siinä tapahtuvista muutoksista. Näihin tarpeisiin soveltuvista mittareista ei ole toistaiseksi annettu kansallisia suosituksia. Eri hyvinvointialueilla ja palveluntuottajilla on käytössään omia viitekehyksiä tai mittareita (1), mutta esimerkiksi sosiaalityöntekijöiltä kerätyn valtakunnallisen kyselyaineiston perusteella konkreettisia arviointivälineitä käytetään harvoin (2).

Vaikka lapsen hyvinvointia esimerkiksi elämänlaadun ja terveyden näkökulmasta kartoittavia suomenkielisiä mittareita on sekä tutkimus- että asiakastyöhön saatavilla (ks. esim. 3), ei näidenkään joukosta löydy lastensuojelun kontekstiin kehitettyjä tai soveltuvia, psykometrisilta ominaisuuksiltaan hyviksi havaittuja mittareita. Samaan aikaan sosiaalityön tieteenalalla ja käytännön asiakastyössä on yhä enenevästi kiinnostuttu siitä, miten asiakkaiden tilanteessa tapahtuvia muutoksia, asiakastyön tuloksia ja työskentelyn vaikuttavuutta voitaisiin luotettavasti arvioida ja seurata (ks. esim. 4, 5). Tulosmittareiden rinnalla tarvitaan myös luotettavaa tietoa lapsen kasvuympäristöstä ja niistä mekanismeista, jotka selittävät lapsen hyvinvointia. Tällaisia ovat esimerkiksi lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavat tekijät, kuten turvallinen ympäristö, läheiset ihmissuhteet ja niihin liittyvät emotionaaliset kokemukset (esim. 6).

Koska mittareiden kehittämistyö on monivaiheinen, vuosien mittainen prosessi (ks. esim. 7), suomalaisen sosiaalityön ja palvelujen tarpeisiin on hyvä kartoittaa myös kansainvälisestä tutkimuskirjallisuudesta valmiita mittareita, jotka voidaan kääntää ja adaptoida suomalaiseen kontekstiin. Mittarin laadukas kääntämistyö on puolestaan edellytys vertailtaville tutkimustuloksille ja sitä kautta myös tieteellisen tiedon kumuloitumiselle yli kieli- ja kulttuurirajojen(8).

Current Experiences of Warmth and Safeness Scale (CEWSS-A) on mittauslomake, joka mittaa emotionaalisen lämmön ja turvallisuuden kokemuksia, eli lapsen hyvinvoinnin kannalta keskeisiä mekanismeja (9, 10). Tämän artikkelin tavoitteena on kuvata prosessi, jossa käänsimme ja adaptoimme lastensuojelun laitoshoitoon soveltuvaksi katsotun CEWSS-A-mittarin ja arvioimme alustavasti sen soveltuvuutta suomalaisissa lastensuojelulaitoksissa. Käännös- ja adaptointityöhön saimme luvan mittarin kehittäjältä. Tarve turvallisuuden ja luottamuksen tunteen mittaamiseen syntyi tutkimushankkeesta, ja soveltuvaa mittaria ryhdyttiin kartoittamaan kansainvälisestä kirjallisuudesta tehdyn nopean kirjallisuuskatsauksen avulla. Katsausaineistosta tunnistettiin 14 sisäänottokriteerit täyttävää mittaria, joista kaksi (9, 11) otettiin lähempään tarkasteluun. Molemmat tarkastellut mittarit olisivat soveltuneet käännettäväksi sillä perusteella, että niitä oli aiemmin hyödynnetty lastensuojelun laitoshoidon kontekstissa ja aiemman tutkimuksen perusteella ne oli myös osoitettu validiteetiltaan riittäväksi. Molemmat mittarit olivat myös ilmivaliditeetiltaan hyviä, mutta CEWSS-A -mittari arvioitiin muutosherkkyydeltään toista arvioitua mittaria paremmaksi, minkä perusteella lopullinen valinta käännettävästä mittarista tehtiin. Käännös- ja adaptointiprosessissa hyödynnettiin Facit-menetelmää, joka sisältää käännös-, takaisinkäännös- ja käännösten yhteensovitusvaiheiden lisäksi mittarin testaamisen joko retrospektiivisten tai kognitiivisten haastatteluiden avulla (12, 13). Facit-menetelmä kuvataan tarkemmin Menetelmät-luvussa. Suomennettua mittaria sovelletaan ACElife-tutkimushankkeen lastensuojelun vaikuttavuuden tutkimuksessa, ja mikäli siitä saadaan hyviä kokemuksia, mittari

voidaan ottaa laajemmin käyttöön sijaishuollon asiakastyössä.

SIJAISHUOLTO KASVUN JA KEHITYKSEN YMPÄRISTÖNÄ

Sijaishuollon tarkoitus on tarjota turvallinen kasvuympäristö lapsille, jotka eivät saa tarvitsemaansa tukea, hoitoa ja huolenpitoa omassa kodissaan. Lisäksi lastensuojelun laitoshoitoon sijoitetaan paljon teini-ikäisiä, jotka omalla käyttäytymisellään vaarantavat kasvuaan ja kehitystään (esim. 14, 15). Sijaishuollon yleisenä tavoitteena voidaankin pitää lapsen psykososiaalisen hyvinvoinnin kohentumista turvallisessa kasvuympäristössä. Sijoitettaessa lapsi kodin ulkopuoliseen hoitoon ensisijainen vaihtoehto on aina perhehoito (16), jossa lapsille tarjotaan mahdollisuus elää osana sijaisperhettä. Mikäli tämä ei ole mahdollista esimerkiksi lapsen hoidon vaativuuden takia, lapsi sijoitetaan lastensuojelulaitokseen. Kodin ulkopuolelle on vuoden aikana sijoitettuna noin 17 300 lasta. Erityisesti teini-ikäisistä valtaosa on sijoitettuna lastensuojelulaitokseen (17). Lapselle sijoitus kodin ulkopuolelle tarkoittaa aina ihmissuhteiden uudelleen organisointia ja elinympäristön muutosta.

Moninaiset suhteet ja niiden laatu ovat merkittävässä roolissa sijoitetun lapsen subjektiivisessa hyvinvoinnissa (18, 19). Lastensuojelulaissa on pyritty turvaamaan lapsen mahdollisuus ylläpitää suhteita vanhempiensa ja muiden läheistensä kanssa. Perheen kanssa työskentelyn ja vanhempien osallistumisen on todettu olevan yhteydessä sijaishuollon tuloksiin (20, 21). Lisäksi myös isovanhempien tuki lisää laitoksessa asuvien lasten tyytyväisyyttä elämään (22). Laitoksissa asuvien lasten ihmissuhteista puuttuu usein jatkuvuus ja pysyvyys (23) eivätkä kaikki laitoksissa asuvista lapsista pysty nimeämään itselleen tärkeää ja läheistä aikuista (24), mikä korostaa sekä sijaishuollon ammattilaisten roolia että perheiden kanssa työskentelyn merkitystä.

Lastensuojelulaitoksissa tarjottava hoiva ja hoito on suhdeperustaista (esim. 25) ja suhteiden laadulla on merkitystä, ei vain hoidon vaikutusten näkökulmasta (26, 27, 28), vaan myös turvallisen ympäristön luomisessa (29). Usein lapsilla on laitokseen tullessa katkenneita ja vaurioituneita suhteita, ja he tarvitsevat korjaavia kokemuksia ja tukea muun muassa kiintymyssuhteiden luomiseen ja luottamuksen rakentamiseen. Jos lapsella on taustallaan paljon vaikeita kokemuksia, kuten kaltoinkohtelua tai hyväksikäyttöä, hänen niin sanottu episteeminen luottamuksensa saattaa olla heikko. Lapselle ei ole kehittynyt luottamusta läheisiin ihmisiin tai siihen, että toisen ihmisen tarkoitusperät voivat olla hyvät ja heiltä saatava tieto on merkittävää ja paikkansapitävää. (30, 31).

Suomessa ei ole sijaishuollossa käytössä yhdenmukaisia tapoja arvioida sijoitettujen lasten hyvinvointia tai lapsen tilanteessa tapahtuvaa muutosta. Kansainvälisessä kirjallisuudessa kuvataan sijaishuollon ympäristöihin kehitettyjä mittareita niukasti. Olemassa olevat mittarit mittaavat pääosin yksilötason tekijöitä, kuten asiakastyytyväisyyttä (32), lapsen vahvuuksia (33) tai yleisiä hyvinvoinnin indikaattoreita (34) ja lapsen subjektiivista hyvinvointia (esim. 19). Nämä mittarit antavat tärkeitä näkökulmia sijaishuollossa olevien lasten kokemuksiin, mutta keskittyvät ensisijaisesti yksilötason tilanteeseen ja muutokseen - eivät niihin ihmissuhteisiin ja ympäristötekijöihin, jotka muovaavat näitä muutoksia ja hoidon tuloksia. Emotionaalinen lämpö – hoivaavan vuorovaikutuksen ilmentymänä – voi olla keskeinen välittävä tekijä näissä lopputuloksissa (mm. 35). Lämmön ja turvallisuuden kokemukset nykyisissä ihmissuhteissa voivat muun muassa toimia suojaavana tekijänä masennus- ja ahdistusoireiden esiintymistä vastaan (10). Lämpimät ja turvalliset vuorovaikutuskokemukset ovat keskeisessä roolissa myös tunnesäätelyn ja sosiaalisen kehityksen kannalta, ja emotionaalisella lämmöllä on perustava rooli psykologisen resilienssin rakentumisessa (36).

MITTARIEN KÄÄNNÖS- JA ADAPTOINTIOPROSESSIN ONNISTUMISEN EDELLYTYKSET

Muualla kehitettyjen ja tutkittujen mittarien tuominen uuteen kulttuuriseen kontekstiin voi säästää aikaa ja resursseja, mutta olla vaativaa muun muassa kysymysten merkitykseen ja tulkintaan vaikuttavien kieli- ja kulttuurierojen vuoksi. Kielten välillä ei aina ole yksiselitteisiä vastineita tietyille sanoille tai ilmauksille, ja myös erot kulttuurisissa käytännöissä voivat tehdä kysymyksistä epäolennaisia tai vaikeasti ymmärrettäviä. Mittarien siirtämisessä kulttuurista tai kontekstista toiseen voidaan erottaa kolme vaihetta (37): suora kääntäminen, adaptaatio eli sisällön mukauttaminen, ja näiden jälkeen validointi, joka varmistaa, että muokattu versio mittaa samaa

asiaa kuin alkuperäinen.

Huolellisen käännös- ja adaptointiprosessin tavoitteena on tuottaa mittareista versiot, jotka ovat kulttuurisesti vastaavia ja säilyttävät käsitteellisen, sisällöllisen, kielellisen, käytännöllisen ja mittauksellisen ekvivalenssin eli vastaavuuden (38, 7). Koska puutteelliset käännös- ja adaptaatioprosessit voivat heikentää mittareiden luotettavuutta ja käytettävyyttä, on niiden tueksi kehitetty kymmeniä kansainvälisiä ohjeistuksia. Nämä painottavat tyypillisesti muun muassa systemaattista käännös- ja takaisinkäännösprosessia, prosessin huolellista dokumentointia, yhteistyötä asiantuntijaryhmien ja mittarin kohderyhmän kanssa sekä esitestausta kognitiivisten haastattelujen tai vastaavien menetelmien kautta (37, 38). Koska mikään ohjeistuksista ei ole noussut näytöltään selkeästi toisia vahvemmaksi, on käännös- ja adaptaatioprosessissa käytetyt menetelmät suositeltu valitsemaan käyttöönotettavan mittarin käyttötarkoituksen ja kontekstin mukaan (37).

On esitetty, että muualla kehitettyjä mittareita otetaan Suomessa käyttöön kevein perustein, ja ilman systemaattista lähestymistapaa käännös- ja adaptaatioprosessiin (39). Julkaisuja, joissa suomen kieleen ja suomalaiseen kontekstiin tehtävän käännös- ja adaptointioprosessin vaiheet kuvataan yksityiskohtaisesti, on tehty vähän. Poikkeuksen tekivät Puolamäki ja kumppanit (40), jotka hiljattain kuvasivat kolmen itsemääräämisteoriaan perustuvan kyselylomakkeen kulttuurisen adaptointi- ja käännösprosessin. Kokemustensa perusteella kirjoittajat totesivat, että kansainväliseen ohjeistukseen sitoutuminen selkeyttää monivaiheisen prosessin toteuttamista. Lisäksi he korostivat, että käännöksen toimivuuden varmistaminen uudessa käyttöympäristössä on usein sanatarkkaa käännöstä tärkeämpää.

MENETELMÄT

FACIT-MENETELMÄ

Käytimme Bonomin ja kumppaneiden (12) laatimaa ja Eremencon ym. (13) päivittämää Facit-menetelmää mittarin kääntämiseen ja adaptointiin (kuvio 1).

Käännöksen ensimmäisessä vaiheessa pyritään kääntämään teksti tavoittelemalla sen sisällöllistä, ei sananmukaista merkitystä. Käännösten yhteensovitusprosessissa ratkaistaan kahden eri kääntäjän tekemien käännösten väliset ristiriidat valitsemalla soveltuvampi käännös tai etsimällä vaihtoehtoinen käännösmuoto, sekä varmistetaan kielellinen yhteensopivuus mahdollisten murteiden kanssa.

Takaisinkäännösvaiheessa kääntäjällä on käytettävissään yhteensovitettu käännös, mutta ei aiempia versioita, eikä hänellä hyvän käytännön mukaisesti ole pääsyä myöskään alkuperäiseen tekstiin. Kääntäjää ohjeistetaan kääntämään teksti sellaisenaan ja välttämään omia tulkintoja tekstin merkityksestä. Takaisinkäännöksen vertailussa arvioidaan alkuperäis- ja kohdekielisen mittarin keskinäistä vastaavuutta ja tarkistetaan, ovatko mahdolliset eroavaisuudet perusteltuja. Vertailun jälkeen alkuperäisversio, alkuperäiset käännökset, yhteensovitettu versio ja takaisinkäännös lähetetään kommentoitavaksi aihetta tunteville asiantuntijoille. Nämä kommentit saatuaan käännösprosessista vastaavat tutkijat tekevät ratkaisunsa lopullisesta käännöksestä, jota testataan kohderyhmällä.

Mittarin testauksessa testihenkilöitä pyydetään täyttämään kysymyslomake ja lomakkeen täyttämisen jälkeen tutkija suorittaa käännösprosessin laadullisen arvioinnin joko retrospektiivisen tai kognitiivisen haastattelun avulla, jolle sopivaksi otoskooksi arvioidaan 3–10 haastateltavaa. Retrospektiivisessä haastattelussa tutkija kysyy haastattelun jälkeen tutkittavilta kommentteja kysymyslomakkeesta, kun kognitiivisessa testauksessa puolestaan kysymyslomake käydään kohta kohdalta läpi yhdessä tutkittavan kanssa ja pyydetään tutkittavaa kuvaamaan sitä, miten hän tulkitsi tutkimuslomakkeen osiot. Kognitiivisen haastattelun etuna on, että sen avulla voidaan edelleen varmistua siitä, että tutkittavat ymmärtävät kysymyslomakkeen sisällön samoin kuin tutkijat. Tarkoituksena välttyä siltä, että tutkittavat näyttävät ymmärtävän kysymyksen, mutta tosiasiallisesti tulkitsevat sen päinvastoin kuin esimerkiksi kysymyslomakkeen kehittäjät tai käännösprosessin tutkimusryhmä. Kognitiivisten haastatteluiden jälkeen käännökseen voidaan vielä tehdä muutoksia. Näiden vaiheiden jälkeen prosessi dokumentoidaan siten, että kaikki käännös- ja testausprosessin vaiheet raportoidaan huolellisesti. (13.)

CURRENT EXPERIENCES OF WARMTH AND SAFENESS SCALE

Current Experiences of Warmth and Safeness

Kuvio 1. Facit-menetelmä

Scale for Adolescents, CEWSS-A, (9) on nuorille suunnattu itsearviointimittari, joka on muokattu aiemmin kehitetystä Early Memories of Warmth and Safeness Scalesta (EMWSS) (41, 42), jonka mittauskohteena ovat vastaajan varhaislapsuuden lämmön ja turvallisuuden kokemukset. CEWSS-A-mittarin rakenne on yksiulotteinen, mitattavana konstruktiona on EMWSS-mittarin tavoin lämmön ja turvallisuuden kokemukset.

EMWSS-mittarin kehittämisen lähtökohtana on ollut oletus siitä, että varhaislapsuuden kokemuksilla on suuri merkitys ihmisten fysiologisten, psyykkisten ja sosiaalisten ominaisuuksien kehittymiselle ja toiminnalle. Mittareita, joiden avulla on voitu arvioida vanhemman käytöstä ja toimintaa lasta kohtaan, on ollut jo entuudestaan, mutta EMWSS:n kehittämiseen johti tutkimuksesta noussut tarve sille, että vanhemman toiminnan sijaan olisi mahdollista mitata myös sitä, miten lapset tunsivat ja kokivat lapsuutensa. Mittarin psykometriset ominaisuudet ja reliabiliteetti on arvioitu hyviksi sekä aikuisilla että nuorilla (41, 42, 43.)

CEWSS-A-mittari on kehitetty portugalilaisessa tutkimushankkeessa (9, 10) lastensuojelun laitoshoidon kontekstiin ja se pohjautuu taustateorialtaan paitsi EMWSS-mittarin (41) teoriaperustaan, mutta myös runsaalle tutkimustiedolle lämpimien ja turvallisten ihmissuhteiden merkityksellisyydestä juuri nuoruusiässä. CEWSS-A-mittarin kehittäjien mukaan ei siis ole riittävää arvioida lämmön ja turvallisuuden kokemuksia varhaislapsuudessa, vaan näiden kokemusten mittaaminen myös nuoruusiässä on merkittävää, sillä ikävaihe on merkityksellinen myöhemmän mielenterveyden kehittymisen kannalta (9). EMWSS-mittarin sanamuotoja muokattiin portugalilaisessa tutkimushankkeessa vastaamaan varhaislapsuuden muistojen sijaan edeltävän kahden viikon kokemuksia. Lastensuojelun laitoshoidon kontekstissa tutkijat (9) olivat ohjeistaneet vastaajia (henkilökohtainen tiedonanto, L. Santos, 29.4.2024) vastaamaan kysymyksiin ajatellen suhdettaan nykyisen las-

tensuojelulaitoksen henkilökuntaan. Huomioon otettiin myös laitosolosuhteissa kasvavien nuorten monimuotoiset ihmissuhteet: esimerkiksi perheen tilalla käytetään käsitettä ”ihmiset, joiden kanssa asun”. Väittämiä karsittiin alkuperäisen EMWSS-mittarin 21 kysymyksestä kahteentoista tilastollisten ja teoreettisten kriteerien perusteella, sillä tiedetään, että nuorten motivaatio pitkiin kyselylomakkeisiin vastaamiseen voi olla vähäinen. Kysymyksissä pyydetään vastaajaa arvioimaan kokemustaan siitä, miten hän kokee ympärillään olevien ihmisten suhtautuvan häneen tai kokeeko hän saavansa heiltä tukea ja apua. Kuhunkin kysymykseen vastaaja vastaa 5-portaisella asteikolla, jossa 0 vastaa arvoa “ei, en koskaan” ja 4 “kyllä, suurimman osan ajasta”. (9).

Santos ym. (9) testasivat mittaria portugalilaisista nuorista koostuvalla itsevalikoituneella otoksella (N=772), joista sijaishuollossa kasvavia nuoria oli 319 ja vertailuryhmään kuului 453 nuorta nuorille tavanomaisista yhteisöistä, kuten koulusta ja harrastustoiminnasta. Osallistujien sukupuolijakauma oli tasainen ja mittarin osoitettiin toimivan hyvin eri sukupuolilla. Konfirmatorisessa faktorianalyysissa mittarin rakenne oli selkeästi yksiulotteinen. Mittarin testauksen perusteella mittari osoitti erinomaista sisäistä johdonmukaisuutta (α=>.92) eri ryhmillä käytettynä, sekä riittävää rakennevaliditeettia teoreettisesti oletettuihin ulkoisiin muuttujiin nähden; näinä muuttujina käytettiin esimerkiksi Early Memories of Warmth and Safeness Scalea (EMWSS)(41) ja Positive and Negative Affect Schedule (PANAS) -itsearviointimittaria (44). Testi-uusintatesti -reliabiliteetti oli myös hyväksyttävällä tasolla (verrokkiryhmä r=.623, p < .001, sijaishuollossa kasvavat nuoret r=.768, p=<.001). Testauksen perusteella mittari arvioitiin soveltuvaksi mittaamaan nuoruusikäisten henkilöiden lämmön ja turvallisuuden kokemuksia lastensuojelun sijaishuollon kontekstissa (9).

AINEISTO

ASIANTUNTIJARYHMÄN KESKUSTELUT

Mittarin suomalaista käännöstä varten koottiin Facit-menetelmän mukainen asiantuntijaryhmä, joka koostui kolmesta tutkijasta ja ydintutkimusryhmän ulkopuolisesta asiantuntijasta, jolla oli sekä substanssiasiantuntemusta että kokemusta mittareiden kääntämisestä. Asiantuntijaryhmä kokoontui yhteensä kolme kertaa: ensimmäisten, rinnakkain tehtyjen käännösten valmistuttua, takaisinkäännöksen valmistuttua, sekä kognitiivisen testauksen valmistuttua. Ensimmäisessä kokouksessa tarkasteltiin kahden ensimmäisen käännöksen yhteensopivuutta ja tehtiin yhteensovitettu käännösversio, joka lähetettiin takaisinkäännettäväksi. Toisessa kokoontumisessa tarkasteltiin takaisinkäännöksen vastaavuutta alkuperäiseen mittariin ja määritettiin käännösversio, jota käytetään kognitiivisessa testauksessa. Kolmannessa kokoontumisessa käytiin läpi kognitiiviseen testaukseen liittyvät huomiot ja tehtiin ratkaisu mittariversioista, jota hyödynnetään myöhemmässä tutkimuksessa lastensuojelun laitoshoidon kontekstissa. Asiantuntijaryhmän käymät keskustelut ja perustelut eri käännösratkaisuille dokumentoitiin huolellisesti kaikissa käännöstyön eri vaiheissa.

KOGNITIIVISET HAASTATTELUT JA NIIDEN YHTEYDESSÄ TÄYTETYT LOMAKKEET

Facit-menetelmän tarjoamista vaihtoehdoista käännöksen tarkasteluun kognitiivinen haastattelu todettiin soveltuvammaksi tässä tutkimuksessa. Kognitiiviset haastattelut toteutettiin eteläsuomalaisissa lastensuojelun erityis- ja vaativan tason laitoshoidon yksiköissä syksyllä 2024. Haastattelut toteutettiin osana tutkimushanketta, johon oli saatu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuseettisen työryhmän puolto, sekä haettu tarvittavat tutkimusluvat. Testaukseen osallistui yhteensä 15 vapaaehtoista, iältään 12–17-vuotiasta nuorta, jotka antoivat kirjallisen osallistumissuostumuksensa. Testauksen aluksi nuorta pyydettiin täyttämään mittari, kommentoimaan sitä halutessaan täyttämisen aikana ääneen ja kysymään tarkennuksia, mikäli joku asia lomakkeessa vaikutti epäselvästä tai herätti kysymyksiä. Haastattelija kirjoitti haastattelujen aikana muistiin nuoren mahdollisia huomioita ja kysymyksiä mittarin täyttämisestä, sekä ajan, joka nuorelta kului mittarin täyttämiseen. Kun nuori oli täyttänyt mittarin, kävi haastattelija mittarilomakkeen nuoren kanssa vielä alusta uudelleen läpi, ja häneltä kysyttiin tarkentavia kysymyksiä mittariin liittyen. Haastattelun aikana huomioitiin aiheen sensitiivisyys ja nuoren halukkuus vastata kysymyksiin, mistä syystä jokainen nuori ei tarkentanut vastauksiaan jokaisen kysymyksen kohdalla, vaikka pääosin nuoret osallistuivatkin aktiivisesti

ja mielellään myös haastatteluosioon. Nuorilta pyydettiin haastattelun jälkeen myös vapaamuotoista palautetta mittarista ja sen täyttämisestä.

Mittarin testauksessa käytettiin käännösversiota, joka oli hyväksytty takaisinkäännöksen tarkastelua koskevassa asiantuntijaryhmän kokoontumisessa. Testauksesta kertyi tarkasteluun yhteensä 15 nuorten käsin täyttämää paperilomaketta, joita tarkasteltiin yhdessä kognitiivisista haastatteluista tehtyjen muistiinpanojen kanssa.

Tarkempi kuvaus käännösprosessista eri käännösversioineen on julkaistu toisaalla (45.)

TULOKSET

KÄÄNNÖSPROSESSIN VAIHEET

Mittarin ensimmäiset käännökset

Mittarin ensimmäiset käännökset kohdekielelle suomeksi tekivät toistensa työstä tietämättä kaksi kääntäjää. Toisena kääntäjänä toimi hankkeen suomea äidinkielenään puhuva, mutta englannin kielen erinomaisesti taitava, kontekstin hyvin tunteva tutkija. Toinen käännös tilattiin käännöstoimistosta, jota ohjeistettiin erikseen perustelemaan ja kommentoimaan monitulkintaisten sanojen valinta käännöksessä. Kääntäjiä ohjeistettiin tekemään käännökset manuaalisesti ilman koneoppimista, jotta ensimmäinen käännösversio ei vaikuttaisi myöhempään käännökseen.

Käännösten yhteensovitusprosessi

Ensimmäiset käännökset sovitettiin yhteen asiantuntijaryhmän tapaamisessa. Käännökset käytiin osioittain läpi ja arvioitiin, kumpi käännöksistä vastaa paremmin alkuperäistä tarkoitusta ja sopii lastensuojelun laitoshoidon kontekstiin

Esimerkki 1

Alkuperäinen: I have been feeling cherished by the people I live with	
Käännös 1: Olen tuntenut, että ihmiset joiden kanssa asun, arvostavat minua	Käännös 2: Olen tuntenut, että ihmiset, jotka ovat elämässäni, arvostavat minua
Pohdinta: Cherish-verbin käännös huonosti alkuperäistä tarkoitusta vastaava	
Lopputulos: Olen tuntenut, että ihmiset joiden kanssa asun, pitävät ja välittävät minusta	

Yhteensovituksessa laadittiin kääntäjien ehdotuksesta poikkeava versio. Cherish-verbin kääntäminen arvostamiseksi ei vastannut alkuperäisen mittarin tarkoitusta. Cambridgen englannin kielen sanakirjassa cherish -verbi määritellään seuraavasti: “to love, protect and care for someone or something that is important to you”. Kääntäjien ehdotus arvostaa-verbistä arvioitiin huonosti soveltuvaksi käännöksessä, sillä Nykysuomen sanakirjan mukainen määrittely arvostamisesta on ”pitää jtak arvossa, antaa jllek arvoa, kunnioittaa”, eikä se siten sisällä samanlaista myönteistä tunnetta kuin englanninkielisen sanan sanakirjamäärittely, jossa to cherish -verbi sisältää myös rakastamisen käsitteen. Rakastamisen arvioitiin kuitenkin olevan verbinä liian voimakas lastensuojelun laitoshoidon ja ylipäänsä suomalaisen kulttuurin kontekstiin, mistä syystä osio päädyttiin kääntämään käännösehdotuksista poiketen ”olen tuntenut, että ihmiset, joiden kanssa asun, pitävät ja välittävät minusta.”

Esimerkki 2

Alkuperäinen: I have been feeling that I could count on those close to me to comfort me when I felt down	
Käännös 1: Olen voinut luottaa siihen, että minulle läheiset ihmiset lohduttavat minua, kun olen alakuloinen	Käännös 2: Olen tuntenut voivani luottaa siihen, että läheiseni lohduttavat minua, kun olen masentunut
Pohdinta: Valinnassa annettu merkitys yksinkertaisemmalle lauserakenteelle ja normaaliarjen ilmaukselle matalasta mielialasta	
Lopputulos: Olen voinut luottaa siihen, että minulle läheiset ihmiset lohduttavat minua, kun olen alakuloinen.	

Yhteensovituksessa käydyssä keskustelussa todettiin, että lastensuojelun laitoshoidon kontekstissa useilla nuorilla saattaa olla diagnosoituja mielenterveyden häiriöitä, jolloin nuoret saattavat mieltää masentunut-sanan käytön mielenterveyden häiriötasoiseksi masennusoireiluksi. Asiantuntijaryhmän näkemyksen mukaan osiossa kartoitetaan kuitenkin tilannetta, jossa nuorella on normaaliarkeenkin kuuluvaa matalan mielialan tunnetta. Tästä syystä seuraavaan käännösvaiheeseen lähetettäväksi valittiin käännösversio 1, vaikka pohdintaa herättikin se, tun-

tevatko nuoret tuon nykyisin harvemmin käytetyn sanan merkityksen.

Esimerkki 3

Alkuperäinen: I have been feeling loved even when people were bored with something I did	
Käännös 1: Olen tuntenut itseni rakastetuksi silloinkin, kun ihmiset ovat olleet harmistuneita jostain, mitä tein	Käännös 2: Olen tuntenut itseni rakastetuksi silloinkin, kun olen tehnyt jotain, mikä on kyllästyttänyt muita
Pohdinta: Bored-sanan merkitystä tarkennettu ja tarkistettu sanakirjoista	
Lopputulos: Olen tuntenut itseni rakastetuksi silloinkin, kun olen tehnyt jotain, mikä on ärsyttänyt muita	

Joidenkin käännösten kohdalla yksittäisten sanojen merkitystä suomeksi pohdittiin pitkään. Kääntäjät olivat kääntäneet sanan bored harmistumiseksi tai kyllästymiseksi. Asiantuntijaryhmän yhteinen näkemys oli, ettei kumpikaan käännös tavoittanut osion alkuperäistä merkitystä oikein, vaan bored-sanan merkitys tässä lauseyhteydessä vastaa enemmän ärsyyntymistä. Asia tarkistettiin useista sanakirjoista, jotka vahvistivat asiantuntijaryhmän arvion.

Takaisinkäännös

Takaisinkäännösvaiheessa käännöstoimistolle lähetettiin edellisessä vaiheessa laadittu, yhteensovitettu käännösversio. Käännöstoimistoa ohjeistettiin, ettei käännöksessä saa käyttää konekäännöksiä, eikä kääntäjä saa olla sama, joka on tehnyt aiemman käännöksen alkuperäiskielestä kohdekieleen.

Takaisinkäännöksen vertailu

Takaisinkäännöksen vertailu toteutettiin samassa asiantuntijaryhmässä kuin käännösten yhteensovittaminen aiemmassa vaiheessa. Takaisinkäännöksen vertailun perusteella laadittiin mittariversio käytettäväksi kognitiiviseen testaukseen.

Vertailussa mittarin alkuperäisen version osioita verrattiin suomeksi käännetystä versiosta tehtyyn takaisinkäännökseen. Mikäli takaisinkäännös poikkesi selkeästi alkuperäisestä, tarkasteltiin näitä osioita tarkemmin ja tämän tarkastelun perusteella takaisinkäännös joko hyväksyttiin, jolloin suomenkielinen käännös jätettiin sellaisenaan mittarin kyselylomakkeeseen, tai hylättiin, jolloin suomenkieliseen käännökseen tehtiin muutoksia, jotta käännös vastaisi paremmin alkuperäistä mittaria. Hyväksyttäviin eroihin alkuperäisen mittarin osion ja takaisinkäännöksen välillä kuuluivat esimerkiksi sellaiset muutokset, jotka johtuivat jo ensimmäisessä käännösvaiheessa tehdyistä ratkaisuista. Aiemmassa käännösvaiheessa oli esimerkiksi päädytty kääntämään ” I have been feeling understood” kielellisen selkeyden vuoksi suomeksi ”Olen tuntenut että minua ymmärretään” sen sijaan, että olisi säilytetty mittarilomakkeesta suoraan käännetty muoto ”olen tuntenut tulevani ymmärretyksi”. Tämä näkyi myös takaisinkäännöksessä, jossa osio oli käännetty ”I have felt that others understand me”.

Takaisinkäännöksen laadussa havaittiin joiltain osin heikkouksia, mikä vaikutti myös käännöksen hyväksymiseen. Mittarin alkuperäinen osio ”I have been feeling a sense of warmth by people around me” käännettiin suomeksi ”Olen tuntenut, että ihmiset ympärilläni suhtautuvat minuun lämpimästi”. Takaisinkäännöksessä suomenkielinen osio oli käännetty ”I have felt that people around me think of me with warmth”. Asiantuntijaryhmän yhteinen näkemys oli, että suomenkielinen osio vastasi paremmin alkuperäistä kuin takaisinkäännös.

Joidenkin osioiden lopullista muotoa harkittiin pitkään, jotta käännös saatiin mahdollisimman hyvin alkuperäisen merkityksen säilyttävään, mutta kuitenkin selkeään ja ymmärrettävään muotoon. Tällainen oli esimerkiksi kysymys 7, joka alkuperäiskielellä oli “I have been feeling it was easy to be soothed and comforted by those close to me when I was unhappy”. Keskustelua käytiin pitkään siitä, onko kysymyksen tarkoitus mitata sitä, onko vastaaja rauhoittelun seurauksena rauhoittunut vai onko vastaajan helppo ylipäänsä ottaa vastaan rauhoittelua, vaikka varsinaista rauhoittelua ei tapahtuisikaan. Asiantuntijaryhmän lopullinen ymmärrys oli, että alkuperäiskielellä osion tarkoituksena on mitata kykyä rauhoittua, minkä perusteella kognitiivisessa testauksessa päätettiin käyttää ilmausta “Kun olen ollut surullinen, minun on ollut helppo rauhoittua, kun minulle läheiset ihmiset ovat lohduttaneet minua.”

Asiantuntijaryhmä päätti poistaa ohjeistuk-

sen “ajatella suhteita laitoksen aikuisiin” vastatessa kahdesta syystä. Ryhmä piti Santosin ja kumppaneiden (9) ohjeistusta osin ristiriitaisena väittämien kanssa, joissa esiintyi tarkennuksia kuten “läheiset ihmiset” ja “tärkeät ihmiset”. Näiden käsitteiden käyttö sisälsi oletuksen siitä, että jokaisella lapsella on tällaisia aikuisia lastensuojelulaitoksessa ja että hän vastatessaan yhdistää nämä väittämät laitoksen aikuisiin. Toiseksi mittarin käyttötarkoitusta haluttiin muistuttamaan enemmän alkuperäistä EMWSS-mittarin käyttötarkoitusta emotionaalisten kokemusten geneerisemmästä mittaamisesta.

Kognitiiviset haastattelut

Lastensuojelulaitoksissa tehtyjen kognitiivisten haastatteluiden ja mittauslomakkeiden täyttämisen perusteella käännös todettiin varsin onnistuneeksi. Mittauslomake oli nopea täyttää ja nuoret täyttivät sen mielellään. Itse mittauslomakkeesta tai vastausasteikosta nuoret eivät esittäneet kriittisiä huomioita.

Nuoret ymmärsivät kysymykset samansuuntaisesti kuin käännösvaiheessa oli toivottukin heidän ymmärtävän. Käännösvaiheessa oli pohdittu myös joitain nuorten arkikielestä mahdollisesti poikkeavia käsitteitä kuten alakuloinen ja empaattinen, mutta haastatteluissa varmistui, että nuoret ymmärsivät myös nämä käsitteet hyvin. Lastensuojelun laitoshoidossa nuorilla saattaa olla tilanteita, joissa yhteydenpitoa läheisiin on rajoitettu, eikä kotona oman perheen luona käyminen ole pitkään aikaan mahdollista. Käännösvaiheessa mittarin osioita, joissa mitattiin esimerkiksi sitä, kokeeko nuori empatiaa läheistensä suunnalta tai saako hän neuvoja läheisiltään, pohdittiin paljon nuorten yhteydenpidon kannalta; kokevatko nuoret esimerkiksi, että läheiset eivät voi osoittaa empatiaa sen vuoksi, että yhteydenpitoa on rajoitettu. Tämä vahvistui kognitiivisissa haastatteluissa, sillä useat nuoret vastasivat haastattelussa antaneensa huonot pisteet vastatessaan kyseiseen kysymykseen, sillä läheiset eivät ole voineet lohduttaa nuorta pitkän etäisyyden tai yhteydenpidon rajoitusten vuoksi.

Käännösvaiheessa keskustelua herättivät myös mittarin kysymykset, joissa mainitaan ihmiset, joiden kanssa vastaaja asuu. Etukäteen oletus oli, että nuoret kokevat asuvansa enemmän siinä kodissa, jossa viettävät aikaa, kun eivät ole laitoksessa, mutta tämä oletus osoittautui tämän vastaajajoukon osalta virheelliseksi. Nuoret kokivat asuvansa laitoksessa ja ensisijaisiksi asuinkumppaneiksi he kokivat laitoksen muut nuoret. Monet nuoret vastasivat kuitenkin myös, että kokevat asuvansa laitosten aikuisten kanssa, vaikka laitoksen aikuisista kukaan ei tosiasiallisesti asunut laitoksen alueella. Monet kokivat asuvansa laitoksen lisäksi myös kotona oman perheensä luona, ja asumiseen liittyvät osiot herättivätkin nuorissa kysymyksiä mittarilomakkeen täyttämisen aikana.

Nuorilta kysyttiin myös muiden kysymysten kohdalta, keitä he ajattelivat silloin, kun kysymyksessä mainittiin läheiset, tärkeät tai muut henkilöt. Nuoret vastasivat näihin laajasti ja vaihtelevasti: läheisinä mainittiin laitoksen aikuiset ja nuoret, omat biologiset vanhemmat ja sisarukset, entisen sijaisperheen vanhemmat, ystävät, muut sukulaiset kuten tädit ja isovanhemmat, opettaja, sosiaalityöntekijä, terapeutti sekä kotona olevat lemmikit. Nuorten vastaukset eivät olleet johdonmukaisia tämän suhteen, eikä vastauksista ollut pääteltävissä mitään tiettyä kaavaa: sama nuori saattoi yhdessä osiossa ajatella läheisenä henkilönä biologista äitiään ja toisessa laitoksen nuorta. Kuvaavaa oli, että vaikka mittarin ohjeistuksessa ohjeistettiin nuorta ajattelemaan edellistä kahta viikkoa, nuori saattoi vastata kysymykseen yhden, mieleen tulleen kokemuksen perusteella: nuori saattoi ajatella esimerkiksi yhtä ikävää tilannetta yhden ohjaajan kanssa, minkä perusteella hän antoi matalat pisteet kyseiselle osiolle. Niissä kysymyksissä, joihin nuoret antoivat korkeampia pisteitä, he vaikuttivat ajattelevan asiaa laajemmin: haastatteluissa näissä nousi esille esimerkiksi sen tyyppisiä vastauksia, että nuori koki aina voivansa puhua äidilleen asioistaan.

Mittarilomakkeen kaikkien vastaajien kaikkiin kysymyksiin antamien vastausten yhteinen keskiarvo oli 2,59 ja mediaani 2,92 asteikolla, jossa 0 vastasi arvoa “ei, en koskaan” ja 4 arvoa “kyllä, suurimman osan ajasta”. Keskiarvojen erot eri kysymysten välillä ovat kohtalaisen pienet, mutta parhaat pisteet nuoret antoivat turvallisuuden tunteelle laitoksessa (keskiarvo ja mediaani 3) ja huonoimmat pisteet ymmärretyksi tulemiselle (keskiarvo 2,13, mediaani 2). Väittämien keskihajontojen keskiarvo oli 1,216. Nuorten välillä oli enemmän hajontaa vastauksissa: korkein vastausten keskiarvo oli 3,42 kun

taas matalin keskiarvo oli vain 0,58. Kattoefektiä, eli tilannetta, jossa yli 15 % vastaajista antaa väittämälle ylimmän arvon (46), havaittiin tässä pilottiaineistossa suuressa osassa, eli 10 väittämässä. On mahdollista, että korkeimpaan arvoon kytkeytyvä vastausmuotoilu ”kyllä, suurimman osan ajasta” kattaa varsin monenlaisia tilanteita, mutta lisäksi on huomattava, että näin pienellä pilottiaineistolla kattoefektistä ei voida tehdä päätelmiä, sillä kattoefekti syntyy 15 vastaajan pilottiaineistossa jo silloin, kun kolme vastaajaa antaa väittämälle ylimmän arvon. Lattiaefektiä, eli tilannetta, jossa vastaavasti 15 % vastaajista antaa väittämälle alimman arvon (46) havaittiin vain yhdessä väittämässä - matalimman arvon vastaus olikin ”ei, en koskaan”. Lattia- ja kattoefektin varsinainen tarkastelu tehdään tutkimuksen myöhemmässä vaiheessa suuremmalla aineistolla.

Sekä korkeimpia että matalimpia keskiarvoja antaneiden nuorten vastauksia tarkasteltiin vielä erikseen siitä näkökulmasta, keitä he ovat ajatelleet vastatessaan kysymyksiin, joissa pyydettiin ajattelemaan esimerkiksi läheisiä tai tärkeitä henkilöitä. Kolme parhaat keskiarvot antanutta nuorta olivat ajatelleet lukuisia ihmisiä vaihdellen eri kysymyksissä. Henkilöt olivat ensisijaisesti ajatelleet muita kuin laitoksen ohjaajia, mutta joihinkin kysymyksiin he olivat vastanneet laitoksen ohjaajia ajatellen. Kaksi kolmesta tarkastellusta henkilöstä olisi antanut eri pisteet, mikäli heitä olisi ohjeistettu ajattelemaan erityisesti laitoksen aikuisia, mutta kolmas olisi antanut laitoksen aikuisille pääosin samat pisteet, mikäli häntä olisi ohjeistettu ajattelemaan laitoksen aikuisia. Matalimpien keskiarvojen tarkasteluista jätettiin pois matalimman keskiarvon antaneen nuoren vastaukset, sillä haastatteluvastaukset eivät tuntuneet sopivan yhteen annettujen pistemäärien kanssa, mikä herätti epäilyksen siitä, että nuori oli tulkinnut mittausasteikon päinvastaisella tavalla. Kahden seuraavaksi matalimmat pisteet antaneiden vastauksissa korostuivat laitoksen aikuiset; toinen nuorista erityisesti korosti haastatteluvaiheessa, että aina antaessaan matalia pisteitä, hän on ajatellut laitoksen aikuisia. Molempien nuorten vastauksista kuitenkin löytyi vastauksia, joissa he ajattelivat muita kuin laitoksen aikuisia, mutta selkeää logiikkaa siitä, miksi nuori oli näihin kysymyksiin vastatessaan ajatellut muita kuin laitoksen aikuisia, ei haastatteluvastauksista löytynyt.

Kognitiivisten haastatteluiden arviointi ja lopulliset muutokset mittariin

Kognitiiviset haastattelut ja niistä tehdyt huomiot käytiin läpi asiantuntijaryhmän tapaamisessa pian testauksen jälkeen. Mittarin käännös sen varsinaisten osioiden osalta todettiin onnistuneeksi, eikä siihen nähty tarvetta tehdä muutoksia. Keskustelua käytiin mittarin alussa annettavasta ohjeistuksesta, jossa alkuperäisessä tutkimuksessa (9) oli ohjeistettu lastensuojelulaitoksissa asuvia vastaajia ajattelemaan laitoksen aikuisia. Tässä testauksessa ohjeistus oli jätetty pois, mutta poisjättäminen selkeästi herätti nuorissa kysymyksiä siitä, keitä heidän tulisi ajatella ja nuorten vastauksissa oli paljon variaatioita siitä, keitä he olivat eri kysymyksiin vastatessaan ajatelleet. Vastausten vaihtelu läheisten suhteen herätti keskustelua siitä, mitä itse asiassa halutaan mitata: mikäli halutaan mitata nimenomaan laitosten aikuisten suhdetta ja kykyä tarjota turvallisuuden ja lämmön kohteita, on perusteltua ohjeistaa mittauslomakkeen aluksi nuoria ajattelemaan laitoksen aikuisia. Toinen näkökulma asiaan oli se, että nuoren kuntoutumisen kannalta ylipäänsä on merkittävää se, että hänellä on kokemus turvallisuudesta ja lämmöstä, eikä niinkään se, että kokemus syntyy nuoren ja laitoksen aikuisen välillä. Toisaalta tämän näkökulman osalta on huomioitava, että nuoren luottamuksellinen suhde sellaiseen henkilöön, joka ei toimi suhteessa nuoren kanssa sijaishuollon tavoitteita tukevasti, voi johtaa tilanteeseen, jossa nuoren kuntoutuminen ja asettuminen sijaishuoltoon vaikeutuu ristiriitaisessa tilanteessa. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa nuori on sijoitettu laitoshoitoon päihteidenkäytön vuoksi ja hän kokee luottavansa henkilöön, jonka kanssa on aiemmin käyttänyt päihteitä. Mittarin tarkoitus ei kuitenkaan ole arvioida suhteiden laatua, vaan vuorovaikutuksessa saatuja kokemuksia.

Mittarin geneerisempi muoto, jolla saadaan kokonaiskuva lapsen lämmön ja turvallisuuden kokemuksista viimeisen kahden viikon aikana, sopii sekä mittaamaan sijaishuollon tavoitetta tarjota turvallinen kasvuympäristö ja tarjoamaan läheisiä ihmissuhteita, että hyvinvoinnin kohentumisen kannalta tärkeää mekanismia. Kokonaiskuvan saamiseksi on kuitenkin tärkeää, että lapsi itse saa määritellä ketä hän vastatessaan ajattelee. Koska kognitiivisessa testauksessa

kävi ilmi, että joidenkin nuorten oli vaikea vastata kysymyksiin ilman tarkennusta siitä, keitä heidän oli tarkoitus ajatella vastatessaan kysymyksiin, päädyttiin CEWSS-A-mittarin alkuperäinen ohjeistus korvaamaan tekstillä "Vastatessasi voit ajatella keitä ihmisiä haluat".

POHDINTA

Tässä artikkelissa olemme kuvanneet Facit-mentelmällä tehtyä CEWSS-A-mittarin käännös- ja adaptointiprosessia. Prosessissa keskeisimmiksi asioiksi nousivat sanavalintojen kulttuurisen merkityksen pohdinnan merkitys (8) sekä sijaishuollossa olevien lasten perhe- ja läheissuhteiden moninaisuuden tunnistamisen huomioiminen. Lapset asuvat erossa huoltajistaan ja läheisten suhteiden ja kodin määrittelyyn liittyy enemmän moniselitteisyyttä, mikä on otettava huomioon niistä kysyttäessä (47). Vaikka tämä oli huomioitu alkuperäisessä mittarissa (9), käännös- ja adaptointiprosessimme osoitti tarkentamistarpeita tähän liittyen. Kognitiiviset haastattelut vahvistivat vaikeuden valita käsitteitä, jotka olisivat yksiselitteisiä ja yhteensopivia yksilöllisten määrittelyjen kanssa. Lisäksi lomakkeiden testausprosessi osoitti sen, että asiantuntijaryhmä oli jopa aliarvioinut nuorten kielellistä kykyä ja heidän keskittymiskykyään. Kulttuurinen adaptointi edellyttääkin sekä kehitysvaiheen että kulttuuristen erojen huomioimista nuorten kielen, kokemusten ja merkitysten tasolla (48).

Kognitiivisten haastatteluiden perusteella prosessin lopputuloksena saavutettiin onnistunut mittarin käännös, josta tullaan keräämään käyttökokemuksia meneillään olevassa tutkimushankkeessa. Nuoret kokivat lopputuloksena syntyneen mittarin käännöksen toimivana ja hyödyllisenä. Haastatteluihin osallistuneista nuorista suurin osa piti hyvänä asiana, jos CEWSS-A:n kaltaisia mittareita hyödynnettäisiin enemmän lastensuojelussa. Tämä korostaa emotionaalisen lämmön ja turvallisuuden kokemusten merkityksellisyyttä nuorille, sekä sen, että kyseisestä aiheesta harvemmin ylipäänsä keskustellaan nuorten kanssa. Kyselyn merkityksellisekseksi kokeminen voi vähentää nuorilla havaittua taipumusta ääri- tai pilailuvastauksiin (esim. 49) vaikka toisaalta myös mahdollisten varhaisten traumakokemusten vaikutus esim. kieltämisen muodossa (50) on otettava huomioon tuloksia arvioitaessa.

Tässä tutkimuksessa mittaria testattiin vailla ohjeistusta siitä, ketä tai keitä nuorten tulisi ajatella mittaria täyttäessään tämän yleisen kokemuksen tavoittamiseksi. Kognitiivisissa haastatteluissa tehtyjen havaintojen perusteella se, ketä nuoret ajattelivat mittaria täyttäessään, vaihteli paljon, eikä nuorten vastauksista löytynyt johdonmukaisuutta tämän suhteen. Tästä syystä muutimme ohjeistuksen siihen muotoon, että nuori on vapaa ajattelemaan ketä haluaa. Tämän prosessin tuloksena adaptoitu suomenkielinen CEWSS-A-mittari on tarkoitettu yleisten lämmön ja turvallisuuden kokemusten mittaamiseen viimeisen kahden viikon ajalta. Nämä kokemukset ovat tärkeitä ja merkityksellisiä riippumatta siitä, keiden ihmisten taholta nuoret kokevat välittämistä, hyväksyntää ja rakastetuksi tulemista. Alkuperäiskielinen mittariversio sisälsi ohjeistuksen ajatella vastatessa laitoksen aikuisia, joka tässä prosessissa muutettiin geneerisemmäksi. Väittämissä kuitenkin säilytettiin ilmaisu "ihmiset, joiden kanssa asun", joka antaa lapselle valintamahdollisuuden ajatella joko laitosympäristöä paikkana, jossa asuu tai muuta kotia, jossa hän vierailee. Alkuperäisellä ohjeistuksella mittari soveltuisi mittaamaan sitä, kuinka hyvin laitoksen aikuiset pystyvät välittämään nuorille lämmön ja turvallisuuden kokemuksia lastensuojelulaitoksessa. Tämä käyttötapa soveltuisi esim. laitoshoidon kehittämiseen ja laadun parantamiseen, ja alkuperäistutkimuksessa olikin esitetty mittaria sekä kliiniseen että tutkimuskäyttöön (9). Mikäli mittaria halutaan tulevaisuudessa hyödyntää alkuperäisen ohjeistuksen mukaisesti (arvioitaessa esimerkiksi laitoksen henkilökunnan ja nuorten välisen suhteen vaikutusta hoidon tuloksellisuuteen), edellyttää käyttö erillistä validointia kyseisessä kontekstissa.

Lastensuojelun laitoshoidon tavoite voidaan nähdä moniulotteisena sisältäen sekä lapsen psykososiaalisen hyvinvoinnin kohentumisen että turvallisten ja emotionaalisesti tukevien ihmissuhteiden ja ympäristön mahdollistamisen (51). Tästä syystä mittarin tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää sekä sijaishuollon tavoitteiden saavuttamisen arvioinnissa että välittävänä muuttujana muutosta edistäviä tekijöitä arvioitaessa, riippuen arvioinnin fokuksesta. Emme näe estettä soveltaa sitä laitoshoidon lisäksi myös lastensuojelun perhehoidossa. Nuoret itse ehdottivat mittarin käyttöä asiakastyössä, esimerkiksi siten

että sen tuloksia käsiteltäisiin sijoitetun lapsen asiakassuunnitelman yhteydessä, kun sijoituksen tavoitteiden saavuttamista arvioidaan. He myös toivat esille, että mittarilla voitaisiin tarkastella laitoksen ilmapiiriä laajemmin useamman lapsen vastausten valossa. Myös tutkimuskirjallisuudessa nuoret ovat korostaneet turvallisen, välittävän ja arvostavan ilmapiirin merkitystä sijaishuollon arjessa (52) ja sen yhteys laitoshoidon myönteisiin tuloksiin on todettu (53.)

Mittarin testausvaiheeseen osallistui joitakin nuoria, jotka eivät puhuneet äidinkielenään suomea ja he esittivätkin muita nuoria useammin mittarin osioiden merkitykseen liittyviä tarkentavia kysymyksiä. Jotta mittarin avulla saatava tieto on luotettavaa ja voidaan varmistua siitä, että vastaajat ovat ymmärtäneet mittarin osiot oikein, olisi vastaajien tärkeää saada täyttää mittauslomakkeet omalla äidinkielellään. Tulevaisuudessa tehtävissä mittarin käännös- ja validointiprosesseissa olisikin tärkeää huomioida kontekstille yleiset vähemmistökielet ja pyrkiä kääntämään mittareita myös muiden kuin äidinkieleltään suomenkielisten käyttöön. Erityisen tärkeää tämä on CEWSS-A-mittarin kaltaisissa mittareissa, joiden tavoitteena on mitata henkilökohtaisia ja kenties vaikeasti sanallistettavia tunne-elämän kokemuksia.

TUTKIMUKSEN RAJOITUKSET JA JATKOTUTKIMUSAIHEET

Artikkelissa kuvatulla prosessilla on pyritty varmistamaan vastaavuus alkuperäisen ja käännetyn mittarin sisällössä. Mittarin psykometristen ominaisuuksien tarkastelu vaatii vielä lisää tutkimusta (9) ja suomalaisessa kontekstissa vielä sen varmistamista, että mittarin validiteetti ja reliabiliteetti ovat säilyneet käännös- ja adaptointiprosessissa (47). Tämän lisäksi tutkimuksemme asiantuntijaryhmän ratkaistaviksi tuli useita kielellisen ja käsitteellisen vastaavuuden (47) kysymyksiä, jotka ovat voineet vaikuttaa väittämätason ekvivalenssiin. Alkuperäistutkimuksessa mittarin rakenne oli yksiulotteinen (9), ja mikäli myöhemmin tehtävissä psykometrisissa arvioissa yksiulotteisuus säilyy myös suomenkielisellä mittarin versiolla, ei tällä yksittäisten väittämien mahdollisella vaihtelulla välttämättä ole sellaista merkitystä kuin mittareissa, jotka mittaavat useita ulottuvuuksia. Tulosten vertailussa on kuitenkin huomioitava, että portugalilaisessa alkuperäistutkimuksessa (9) lastensuojelulaitoksissa asuvien nuorten kyselyn ohjeistus rajasi niitä ihmissuhteita, joita nuoren tuli ajatella.

Tämä mittarin käännös- ja adaptointiprosessi toteutettiin osana ACElife -tutkimushanketta pienellä joukolla kohderyhmään kuuluvilla nuorilla, jotka kuitenkin muodostivat heterogeenisen ryhmän. Samassa hankkeessa CEWSS-A -mittaria hyödynnetään laitoshoidon aikaisen lapsitason vaikuttavuuden arvioinnin yhtenä tulosmuuttujana vuosina 2025–2027. Ennen mittarin laajempaa käyttöönottoa vaaditaan kuitenkin vielä jatkotutkimusta hankkeessa kertyvän seuranta-aineiston pohjalta. Huolimatta portugalilaistutkimuksen lupaavista alustavista validointituloksista (9), on CEWSS-A-mittarin psykometrinen näyttö edelleen niukkaa. Käännös- ja adaptointiprosessi on vasta validointiprosessin ensimmäinen askel, eikä tämän tutkimuksen perusteella voida tehdä päätelmiä CEWSS-A -mittarin mittausominaisuuksista. Seuraavaksi tulisikin tutkia suomenkielisen CEWSS-A-mittarin rakennevaliditeettia ja muita psykometrisia ominaisuuksia suomalaisessa aineistossa. Suomenkielisen mittarin kliininen käyttö sijaishuollossa on ensisijaisesti ajateltu lasten sijaishuollon aikaisten yksilöllisten kokemusten muutosten tarkasteluun, jolloin erityisesti mittarin muutosherkkyyttä tulee tarkastella.

Lastensuojelun tutkijat ovat lisäksi esittäneet, että perinteisesti tärkeänä pidetyn mittarin psykometrisen pätevyyden lisäksi myös ekologiset vaatimukset – kuinka hyvin väline sopii tiettyyn organisatoriseen kontekstiin – ovat tärkeitä (54). CEWSS-A mittarin osalta tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi työntekijöiden kokemuksia mittarin käytöstä ja soveltuvuudesta tavoitteiden saavuttamisen arviointiin. Lisäksi tarvitaan tietoa siitä, miten mittarin käyttö vaikuttaa työntekijöiden työskentelytapoihin ja päätöksentekoon. Muita jatkotutkimusaiheita ovat esimerkiksi aiemmin esitetyt mittarin soveltuvuuden arviointi lastensuojelun sijaishuollon laitostason arviointiin, arviointi muissa sijaishuollon konteksteissa kuten perhehoidossa, sekä mittarin hyödyntäminen lapsen ja hänestä huolta pitävän aikuisen välisen suhteen arvioimiseen.

KIITOKSET:

Haluamme kiittää kaikkia tutkimukseen osallistuneita nuoria ja lastensuojelulaitoksia.

RAHOITTAJAT:
Kirjoittajista Eriksson ja Laajasalo ovat saaneet rahoitusta Strategisen tutkimuksen neuvostosta (konsortio 352543-352575).

KIRJOITTAJIEN KONTRIBUUTIOT:
Similä on vastannut tutkimuksen aineistonkeruusta ja analyysistä. Hänellä on ollut päävastuu artikkelin kirjoittamisesta. Eriksson on vastannut tutkimuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä osallistunut artikkelin luonnostelemiseen ja kirjoittamiseen. Laajasalo on osallistunut tutkimuksen toteuttamiseen sekä artikkelin kirjoittamiseen. Aaltio on osallistunut tutkimuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä artikkelin luonnostelemiseen ja kirjoittamiseen.

Similä, K., Eriksson, P., Laajasalo, T., Aaltio, E. ***Measuring experiences of emotional warmth and safety - the translation and adaptation of the CEWSS-A measure for residential care for children and youth.*** **Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti – Journal of Social Medicine 2026: 63: 388–403.**

Within child protection, there has been growing interest in how to reliably assess and monitor changes in clients' situations, the outcomes of practices, and the effectiveness of interventions. However, psychometrically appropriate instruments developed for residential care for children and youth are not available in Finnish.

This article describes the translation and adaptation process of the CEWSS-A scale, developed for residential out-of-home care, and evaluates its initial suitability in the Finnish context. The process was conducted using the Facit method, including translation and back-translation of the instrument, and cognitive interviews with 15 youth aged 12-17 living in residential care units.

Based on discussions within an expert group, questionnaires filled out by the youths, and cognitive interviews with them, small changes were made to the instrument. The process highlighted the importance of considering the cultural significance of word choices and acknowledging the diversity of family and close relationships among children in out-of-home care. There was a discrepancy between the definitions related to close people in the statements and the original instructions of the instrument. The purpose of the instrument was modified to measure more generic emotional experiences, thus allowing it to be used to assess one goal of out-of-home care—experiences of safety and warmth.

The youths found the translated version of the instrument functional and useful. As a result of the process, a successful translation of the instrument was achieved, and user experiences will be gathered in an ongoing research project. The broader adoption of the instrument requires further research, including psychometric evaluation.

Keywords: residential care, children, instrument, adaptation

Saapunut 17.04.2025
Hyväksytty 03.02.2026

LÄHTEET

(1) Laajasalo T, Eriksson P, Luoto E. Viitekehykset, työmenetelmät ja muutoksen mittarit lastensuojelun sijaishuollossa. Tutkimuksesta tiiviisti 32/2025. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 2025. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-551-9

(2) Jaakola, AM, Vornanen, R. Lapsen tilanteen arvioinnin kehityssuuntia lastensuojelussa 2010- ja 2020-luvuilla. Kirjassa Jahnukainen M & Harrikari T (toim.) Lasten erityishuolto ja -opetus Suomessa. Tampere: Vastapaino; 2024.

(3) Korpilahti U, Uotila-Laine H, Aaltio E, ym. Kouluikäisten lasten ja nuorten terveyteen liittyvän elämänlaadun mittaaminen väestötutkimuksissa ja kliinisessä työssä. TOIMIA-suositus ID S031/30.11.2023. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 2023.

(4) Aaltio E. Strukturoitu arviointi lasten ja perheiden sosiaalityössä: työntekijöiden kokemuksia ja näkemyksiä ARVOA©-menetelmästä, kehittämistarpeista ja käyttöönoton puutteista. Sosiaalilääk aikak 2024;61(2).

(5) Aaltio E, Kannasoja R. Katsaus lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityön vaikuttavuustutkimukseen Suomessa. Teoksessa Kiili J, Jaakola A-M, Anis M, Lamponen T, Stenvall E (toim.) Lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityö. Helsinki: Gaudeamus;

2024.

(6) Martínez-Usarralde MJ, Conchell R, Villar M, ym. The Need for Better Attachment Bonds Between Institutional Caregivers and Children in Residential Care: A Systematic Review. Behav Sci 2025;15(3):245. https://doi.org/10.3390/bs15030245

(7) Boateng GO, Neilands TB, Frongillo EA, ym. Best Practices for Developing and Validating Scales for Health, Social, and Behavioral Research: A Primer. Front public health. 2018;6:149–149. https://doi.org/10.3389/fpubh.2018.00149

(8) Beaton DE, Bombardier C, Guillemin F, ym. Guidelines for the Process of Cross-Cultural Adaptation of Self-Report Measures. Spine (Phila Pa 1976) 2000;25(24):3186–91.

(9) Santos L, Sousa R, Pinheiro M ym. Development and Validation of the Current Experiences of Warmth and Safeness Scale in Community and Residential Care Adolescents. Child Psychiatry Hum Dev 2021;52(6):1118–30. https://doi.org/10.1007/s10578-020-01090-6

(10) Santos L, Ribeiro da Silva D, Pinheiro M do R, Rijo D. Impact of early memories and current experiences of warmth and safeness on adolescents' psychological distress. J Res Adolesc. 2023;33(3):858–69. https://doi.org/10.1111/jora.12843

(11) Kelly AC, Dupasquier J. Social safeness mediates the relationship between recalled parental warmth and the capacity for self-compassion and receiving compassion. Personality and individual differences. 2016;89:157–61.

(12) Bonomi A, Cella D, Hahn E, ym. Multilingual translation of the functional assessment of cancer therapy (FACT) quality of life measurement system. Qual Lif Res 1996;5(3):309–20. https://doi.org/10.1007/BF00433915

(13) Eremenco SL, Cella D, Arnold BJ. A Comprehensive Method for the Translation and Cross-Cultural Validation of Health Status Questionnaires. Eval Health Prof. 2005;28(2):212–32. https://doi.org/10.1177/0163278705275342

(14) Heino, T (toim.). Mikä auttaa? Tutkimusperustaiset ja käytännössä toimivat työmenetelmät teininä sijoitettujen lasten hoidossa. Raportti 12/2020. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Itla; 2020. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-569-8

(15) Lähde A. Pelkistettyä todellisuutta - kiireellinen sijoitus ja sosiaalityön asiakasprosessin johtaminen. Sosiaalityön väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja B 359. Turun yliopisto; 2024. https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-9621-6

(16) Lastensuojelulaki 13.4.2014/417. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417

(17) Forsell M. Lastensuojelu 2023. Tilastoraportti, SVT: 19/2024. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 2024. URN:NBN:fi-fe2024043024171.

(18) Laakso R. "Ne näki musta". Huostassa olevien lasten hyvinvointi ja sijaishuoltoon liittyvät kokemukset. Raportti 1/2019. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 2019.https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-267-3

(19) Selwyn J, Wood M, Newman T. Looked after Children and Young People in England: Developing Measures of Subjective Well-Being. Child Indic Res 2017;10(2):363–80. https://doi.org/10.1007/s12187-016-9375-1

(20) Huefner JC, Pick RM, Smith GL, Stevens AL, Mason WA. Parental Involvement in Residential Care: Distance, Frequency of Contact, and Youth Outcomes. J Child Fam Stud 2015;24(5):1481–9. https://doi.org/ 10.1007/s10826-014-9953-0

(21) Shalem N, Attar-Schwartz S. Good enough residential care setting: Child-parent contact and youth adjustment in the context of staff attitudes towards parent involvement. Child Youth Serv Rev. 2022;143:106687. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106687

(22) Attar-Schwartz S, Huri Y. Grandparental support and life satisfaction among adolescents in residential care. Child Youth Serv Rev. 2019;96:70–8. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.11.033 17

(23) Törrönen M, Munn Giddings C. Sijaishuollosta itsenäistyvien nuorten emotionaalinen kiintymys [Emotional attachment of young adults starting their independent living]. In: Gissler M, Kekkonen M, Känkänen P, editors. Nuoret palveluiden pauloissa: Nuorten elinolot -vuosikirja 2018 [Internet]. 1. painos. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 2018. s. 147–157. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-015-0

(24) Campos J, Barbosa-Ducharne M, Dias P, Rodrigues S, Martins AC, Leal M. Emotional and Behavioral Problems and Psychosocial Skills in Adolescents in Residential Care. Child Adolesc Social Work J 2019;36(3):237–46.

(25) Cahill O, Holt S, Kirwan G. Keyworking in residential child care: Lessons from research. Child Youth Serv Rev. 2016;65:216–23. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.04.014

(26) Pinheiro M, Magalhães E, Calheiros MM, ym. Quality of Relationships Between Residential Staff and Youth: A Systematic Review. Child Adolesc Social Work J 2024;41(4):561–76. https://doi.org/10.1007/s10560-022-00909-6

(27) Silva CS, Calheiros MM, Carvalho H, Magalhães E. Organizational social context and psychopathology of youth in residential care: The intervening role of youth–caregiver relationship quality. Appl Psych. 2022;71(2):564–86. https://doi.org/ 10.1111/apps.12339

(28) Manso A, Rauktis ME. What Is the Therapeutic Alliance and Why Does It Matter? Reclaiming children and youth. 2011;19(4):45-50.

(29) Moore T, McArthur M, Death J, ym. Young people's views on safety and preventing abuse and harm in residential care: "It's got to be better than home." Child Youth Serv Rev. 2017;81:212–9.

https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.08.010

(30) Fonagy P, Allison E. The Role of Mentalizing and Epistemic Trust in the Therapeutic Relationship. Psychotherapy (Chicago, Ill). 2014;51(3):372–80. https://doi.org/10.1037/a0036505

(31) Sprecher EA, Li E, Sleed M, Midgley N. "Trust me, we can sort this out": a theory-testing case study of the role of epistemic trust in fostering relationships. Qualitative research in psychology. 2022;19(4):1117–42. https://doi.org/10.1080/14780887.2022.2033898

(32) Lee SJ, An EM, Chung IJ. Assessing Satisfaction of Children in out-of-Home Care: Development of Korean out-of-Home Care Satisfaction Scale. Child indicators research. 2020;13(4):1217–33. https://doi.org/10.1007/s12187-019-09688-6

(33) Day D, Elgie S, Robinson, C. Assessing social and emotional difficulties of children in residential care settings: a systematic review of strengths-based measures. Scottish Journal of Residential Child Care. 2022;21(1):141–65. https://doi.org/10.17868/strath.00084137

(34) Rosanbalm KD, Snyder EH, Lawrence CN, ym. Child wellbeing assessment in child welfare: A review of four measures. Child Youth Serv Rev. 2016;68:1–16. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.06.023

(35) Cameron RJ (Seán), Das RK. Empowering Residential Carers of Looked After Young People: The Impact of the Emotional Warmth Model of Professional Childcare. Br J Soc Work 2019;49(7):1893–2014. http://doi.org/ 10.1093/bjsw/bcy125

(36) Matos M, Pinto-Gouveia J, Duarte C. Internalizing early memories of shame and lack of safeness and warmth: the mediating role of shame on depression. Behav Cogn Psychother 2013;41:479–493. https://doi.org/10.1017/s1352465812001099

(37) Epstein J, Santo RM, Guillemin F. A review of guidelines for cross-cultural adaptation of questionnaires could not bring out a consensus. J Clin Epidemiol 2015;68(4):435–41. http://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2014.11.021

(38) Cruchinho P, López-Franco MD, Capelas ML, Almeida S, Bennett PM, Miranda da Silva M, et al. Translation, Cross-Cultural Adaptation, and Validation of Measurement Instruments: A Practical Guideline for Novice Researchers. J Multidiscip Healthc 2024;17:2701–28. https://doi.org/10.2147/JMDH.S419714

(39) Anttila H, Kokko K, Valkeinen H, ym. Promis fyysinen toimintakyky - mittarin kääntäminen ja kulttuurinen adaptointi. Fysioterapia. 2017;3:33-36. https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201705036299

(40) Puolamäki M. Tutkimusmittarien kääntämisestä: esimerkkitapaus itsemääräämisteoriaan perustuvien kyselylomakkeiden kulttuurisesta adaptointi- ja käännösprosessista. Psykologia. 2025;57(5–6):408–26. https://doi.org/10.62443/psykologia.v57i5-6.109749

(41) Richter A, Gilbert P, McEwan K. Development of an early memories of warmth and safeness scale and its relationship to psychopathology. Psychol Psychother. 2009;82(2):171–84. https://doi.org/10.1348/147608308X395213

(42) Cunha M, Xavier A, Martinho MI, ym. Measuring positive emotional memories in adolescents: Psychometric properties and confirmatory factor analysis of the early memories of warmth and safeness scale. Revista internacional de psicología y terapia psicológica. 2014;14(2):245–59.

(43) Vagos P, Ribeiro da Silva D, Brazão N, ym. The Early Memories of Warmth and Safeness Scale for adolescents: Cross-Sample Validation of the Complete and Brief Versions. Clin Psychol Psychother 2017;24(3):793–804.

(44) Watson D, Clark LA, Tellegen A. Development and Validation of Brief Measures of Positive and Negative Affect: The PANAS Scales. J Pers Soc Psychol 1988;54(6):1063–70.

(45) Similä K. Lämmön ja turvallisuuden tunteen mittaaminen lastensuojelun laitoshoidossa. Helsinki: University of Helsinki; 2025.

(46) Vet HCW de, ProQuest. Measurement in medicine a practical guide. Cambridge: Cambridge University Press; 2011

(47) Boddy J. Troubling Meanings of "Family" for Young People Who Have Been in Care: From Policy to Lived Experience. J Fam Issues 2019;40(16):2239–63.

(48) Omrani A, Wakefield-Scurr J, Smith J, ym. Survey Development for Adolescents Aged 11–16 Years: A Developmental Science Based Guide. Adolescent Res Rev 2019:4;329–340. https://doi.org/10.1007/s40894-018-0089-0

(49) Fan X, Miller BC, Park KE, ym. An Exploratory Study about Inaccuracy and Invalidity in Adolescent Self-Report Surveys. Field methods. 2006;18(3):223–44.

(50) Downey C, Crummy A. The impact of childhood trauma on children's wellbeing and adult behavior. European J Trauma Dissociation. 2022;6(1).

(51) Eriksson PK, Niemi M, Kaittila A. Quality of Residential Care for Children and Youth as Context, Process, and Outcome: A Scoping Review. Resid Treat Child Youth 2025:1–25. https://doi.org/10.1080/0886571X.2025.2586591

(52) Slaatto A, Kleppe LC, Mellblom AV, ym. Youth in Residential Facilities: "Am I Safe?," "Do I Matter?," and "Do You Care?" Residential treatment for children & youth 2023;40(1):87–108.

(53) Leipoldt JD, Harder AT, Kayed NS, ym. Determinants and outcomes of social climate in therapeutic residential youth care: A systematic review. Child Youth Serv Rev 2019;99:429–40.

(54) Lätsch DC, Voll P, Jung R, Jud A. Evaluating Assessment Tools in Child Protection: A Conceptual Framework of Internal and Ecological Requirements. Child Abuse Rev 2021;30(6):508–19. https://doi.org/10.1002/car.2728.

Katariina Similä
YTM, VTM, väitöskirjatutkija
Itä-Suomen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden laitos
vieraileva tutkija
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Pia Eriksson
VTT, erikoistutkija
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Apulaisprofessori
Helsingin yliopisto
Valtiotieteellinen tiedekunta

Taina Laajasalo
PsT, tutkimusprofessori
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Elina Aaltio
YTT, apulaisprofessori
Tampereen yliopisto
Sosiaalityö
Vieraileva tutkija
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Liite 1

Nuoren tämänhetkinen kokemus lämmöstä ja turvallisuudesta

Tällä kyselyllä arvioidaan, kuinka usein koemme erilaisia tunteita. Alla näet erilaisia väittämiä, jotka koskettavat tunteita, joita meillä kaikilla voi olla. Lue jokainen väittämä huolellisesti ja ympyröi sen oikealla puolella olevista numeroista se, joka kuvaa omia tuntemuksiasi viimeisen kahden viikon ajalta.

0 = Ei, en koskaan	**1 = Kyllä, mutta harvoin**	**2 = Kyllä, joskus**	**3 = Kyllä, usein**	**4 = Kyllä, suurimman osan aikaa**

1. Olen tuntenut oloni turvalliseksi	0	1	2	3	4
2. Olen tuntenut, että minua ymmärretään	0	1	2	3	4
3. Olen tuntenut, että ihmiset ympärilläni suhtautuvat minuun lämpimästi	0	1	2	3	4
4. Minun on ollut helppo puhua tunteistani ja ajatuksistani ympärilläni oleville ihmisille	0	1	2	3	4
5. Olen voinut luottaa siihen, että minulle läheisimmät ihmiset suhtautuvat minuun empaattisesti ja ymmärtäväisesti ollessani surullinen	0	1	2	3	4
6. Olen tuntenut, että ihmiset, joiden kanssa asun, pitävät ja huolehtivat minusta	0	1	2	3	4
7. Kun olen ollut surullinen, minun on ollut helppo rauhoittua, kun minulle läheiset ihmiset ovat lohduttaneet minua	0	1	2	3	4
8. Minun on ollut helppo kääntyä minulle tärkeiden ihmisten puoleen, kun olen tarvinnut apuja tai neuvoja	0	1	2	3	4
9. Olen tuntenut itseni rakastetuksi silloinkin, kun olen tehnyt jotain, mikä on ärsyttänyt muita	0	1	2	3	4
10. Olen voinut luottaa siihen, että minulle läheiset ihmiset lohduttavat minua, kun olen alakuloinen	0	1	2	3	4
11. Olen tuntenut, että muut välittävät minusta	0	1	2	3	4
12. Olen huomannut, että voin luottaa läheisten ihmisten apuun ollessani surullinen	0	1	2	3	4